

Tarih ve Uygarlık Dizisi | 11

Editör: Yeliz Okay

TÜRK-YUNAN İLİŞKİLERİ ÜZERİNE MAKALELER

Dağlar Dağlar Viran Dağlar

DOĞU KİTABEVİ
biz kimiz? diyenler için...

MENEMENLİZÂDE MEHMET TAHİR'İN KALEMİNDEN 1897 TÜRK-YUNAN SAVAŞI

Bahanur GARAN*

Giriş

Giritli Rumların Yunanlılar tarafından Osmanlı'ya karşı kışkırtılmasıyla alev alan Türk-Yunan çatışması 17 Nisan 1897'de Osmanlı'nın, sınırlarına saldıran Yunanistan'a savaş ilan etmesiyle bir yangına dönüşmüştür. Yaklaşık bir ay gibi kısa bir sürede Yunan ordusu karşısında büyük bir zafer kazanılmış fakat İstanbul Antlaşmasıyla hak ettiğini alamayan Osmanlı, Girit'in özerkliğini tanımak zorunda kalmıştır. 19. yüzyılda üst üste alınan yenilgiler neticesinde kaybedilmeye başlanan toprakların üzüntüsü Teselya ile unutulmuş, bu zafer Türklerin moralini bir nebze de olsa yükseltmiştir.

Savaşın başlamasıyla birlikte gazetelerde ve dergilerde savaşı konu alan yazılar yayımlanır. Çeşitli yayın organları tarafından -*Servet-i Fünûn* dergisinin yaptığı gibi¹ geliri savaş mağduru ailelere iletilmek üzere özel sayılar hazırlanır. Bu savaşın öncesi ve sonrası edebiyatımızda büyük yankı uyandırmıştır. Teselya'daki mücadeleler pek çok şiire konu olmuş, şairler savaşın gidişatını adım adım şiirlerine taşımıştır. Recaiâde Mah-

* Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı Doktora Öğrencisi

¹ *Servet-i Fünûn* dergisinin bu savaşa dair hazırladığı "Nüsha-i Mümtâze" isimli özel sayısı ile ilgili bilgi için bakınız: Meral Demiryürek (2007) "1897 Türk-Yunan Savaşı'nın Servet-i Fünun ve Kokonoz-Akbaba Gazetelerine Yansımaları", *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 7, s. 123-140.

Ömer Çakır (2008) 1897 "Türk-Yunan Harbi'nin Servet-i Fünûn Edebiyatı'ndaki Akisleri", *I. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu Bildirileri*, Yayınlanmış Sempozyum Bildiri Kitabı, s. 155-166.

Ayrıca savaşın Türk edebiyatına nasıl yansıdığını ayrıntılı bir şekilde incelemek için bakınız: Cafer Şen (1997) *1897 Osmanlı-Yunan Muharebesi'nin Türk Edebiyatındaki Akisleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.

Erol Ülgen (1993) *1897 Türk-Yunan Savaşı'nın Türk Şiirindeki Akisleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

mut Ekrem'in "Asker-i Osmâniyân", "Kırmızı Merkûblar", "Şehîd Ezel", Tevfik Fikret'in "Asker Geçerken", "Ken'an", "Yenişehir Gazilerine", "İki Bayram", "Hasan'ın Gazâsı", İsmail Safâ'nın "Gazileri İstikbâl", "Milona Değil Abdülezel Geçidi!" ve şairin Tevfik Fikret ile birlikte yazdığı "Teşyî'den Avdette", Abdülhak Hâmid'in "Ordu-yı Hümâyunda Bir Şair", Ali Ekrem'in "Asker Şarkısı", "Vasiyyet", Hüseyin Sîret'in "Ayşecik", Mehmet Emin'in "Anadolu'dan Bir Ses Yâhud Cenge Giderken", "Yunan Sınırını Geçerken," "Tırhala Kal'a'sına Bayrak Diktikten Sonra", "Şehid Yâhud Osman'ın Yüreği" ve "Yetim Çocuk Yâhud Ahmed'in Kaygusu", Mehmed Celâl'in "Çatalca, Velestin, Golos Muzafferiyâtı", Müstecabizâde İsmet'in "Teselya Sahrasında" Türk-Yunan Savaşı'nı konu alarak vatanî duyguları yansıtan yüzlerce şiirden yalnızca birkaçıdır.

Şairlerin bir kısmı şiirlerini devrin önemli gazete ve dergilerinde neşrederken bir kısmı da kitaplaştırarak okuyucusuna sunmuştur. Kullandığı sade dil ile Genç Kalemlere uzanan yolda yeni bir dil anlayışının kapılarını aralayan ve Türklük bilincinin uyanmasını sağlayan Mehmet Emin bu savaşa ait büyük yankı uyandıran şiirlerini *Türkçe Şiirler* adıyla bir kitapta toplamıştır. Hacı Osman *Neşâid-i Zafer* adlı bir antoloji düzenlemiş, Mustafa Rauf da *Feth-i Yenişehir* ve *Feth-i Tırhala* adları ile nazım ve nesir türünde seçtiği eserlerden iki antoloji hazırlamıştır (Birinci, 2000, s. 131). Bu şiir kitaplarından birisi de Menemenlizâde Mehmet Tahir'in risale boyutundaki *Terâne-i Zafer* adlı eseridir. Bu yazıda 1897 Türk-Yunan Savaşı'nın *Terâne-i Zafer*'de hangi açılardan ele alındığı, şairin muhayyilesine savaşın nasıl yansıdığı incelenecektir.

1897 Türk-Yunan Savaşı *Terâne-i Zafer*'den Okumak

Menemenlizâde Mehmet Tahir, Türk-Yunan Savaşı ile yakından ilgilenmiş şairler arasındadır. 18 Eylül 1313/30 Eylül 1897'de *Resimli Gazete*'de yayımlanan "Muâvenet" başlıklı şiirini Türk-Yunan Savaşı dolayısıyla yazmıştır. Şair, şiirinde Girit'ten perişan halde gelen göçmenlerin halini anlatarak onların çektiği acılara tercüman olur². Sadece manevi

² Necat Birinci, şairin bu şiiri Tevfik Fikret'in sosyal konulu şiirleriyle yakınlık gösterir. Necat Birinci, şiirler arasındaki ilişkiyi şu şekilde açıklamaktadır: "Bilhassa 1897 Türk-Yunan Harbi münasebetiyle Girit'ten gelen göçmenlerin perişan halleri, o sıralarda şairleri merhamet duygusunu işleyen şiirler yazmaya sevketti. Tevfik Fikret'in bu temi François Coppe'yi örnek alarak ustaca kullandığını biliyoruz. Hasta, Vagonda, Sarhoş, Ramazan Sadakası, Verin

olarak değil, maddi açıdan da Yunan zulmünden kaçan Giritli Müslümanlara destek olmaya çalışmıştır. Zira *Terâne-i Zafer*'in kapağında hâsılatından elde edilecek paranın bir miktarının ihtiyaç sahibi Giritli Müslümanlara iletileceği söylenmektedir. "Şehit Abdülezel Paşa", "Terâne-i Zafer" ve "Bir Osmanlının Hayali Yahûd Kahramanâne Bir Hayal" adlı üç uzun manzumeden oluşan *Terâne-i Zafer* de "Muâvenet" gibi Türk-Yunan Savaşı'nı temel alarak yazılmıştır:

"Menemenlizâde Mehmed Tahir'in kahramanlık şiirlerinin çıkış noktası, etrafında büyük bir heyecan uyandıran ve devrinin şiirlerinde de geniş bir akış bulan 1897 Türk-Yunan harbidir.

Tahir'in, büyük bir heyecan yaratan bu tarihî hadise için yazdığı şiirleri **Terâne-i Zafer** adı ile müstakil bir kitap halinde neşri şairin bu konuya verdiği önemi gösterir.

Menemenlizâde Mehmed Tahir'in bu şiirleri daha sonra, Millî Mücadele etrafında meydana gelen heyecanı işlemiş kahramanlık edebiyatının kaynaklarından biri oldu" (Birinci, 1988, s. 66-67).

Türk-Yunan Savaşı deyince ilk akla gelen şeylerden birisi Abdülezel Paşa'nın kahramanca savaşı, vatan ve millet uğruna canını terk vermesidir. Dolayısıyla savaşı anlatan pek çok şair Abdülezel Paşa³'ya şiir-

Zavallılara gibi şiirler hep mahiyettedir.

Menemenlizâde Mehmed Tahir'in merhamet temini Tefvik Fikret'ten aldığı söylenebilir. Ancak bu sadece bir örnek seçmekten ibarettir. Tahir'i bu temin etrafında şiir yazmaya sevk eden âmil, tıpkı devrin diğer şairlerinde ve Fikret'te olduğu gibi, savaşın yarattığı ızdırap tabloları ve sefalet sahneleridir. Üstelik Tahir'in bu konudaki en önemli şiiri 'Muâvenet'in neşir tarihi, Fikret'in 'Ramazan Sadakası' ve 'Verin Zavallılara' şiirlerinden öncedir" (Birinci, 1988, s. 63-64).

³ Kaynaklardan Abdülezel Paşa'nın hayatı ve mizacı hakkında şu bilgilere ulaşırız: "Şanlı Türk Ordusunda 50 yıl şerefle görev yapmış olan Abdülezel Paşa, 1831 yılında Konya'nın Hadım ilçesi köylerinin birinde doğdu. Çocuk yaşta İstanbul'a geldi. Henüz 16 yaşındayken er olarak orduya girdi. (...)

Kırım Savaşlarında kendini tanıttı. Karadağ ve Girit Ayaklanmalarında büyük yararlıklar gösterdi. 1876 Sırbistan'a karşı yapılan hareketlerde özellikle, Aleksinaç Savaşı'nda her türlü takdirin üstünde cesaret ve fedakârlığı görüldü.

Plevne Savunması'nda kahramanlığı en parlak düzeye çıktı. Artık silahlı kuvvetlerin dışında da herkes O'nu kahraman olarak tanıdı. O kadar ki, Rusların Plevne'ye ilk hücumlarında en ziyade direnen ve düşmana en çok zayıat verdiren tabyalardan birisi, Binbaşı Abdülezel'in komuta ettiği tabyaydı. Bu nedenle bu tabya (Hafız Bey Tabyası) olarak tarih sayfalarında isim almıştır. Kahramanlığı, silah arkadaşlarına karşı muamelesi ve otoritesiyle üstlerinin

lerinde yer vermiştir. Rezaizâde Mahmut Ekrem'in "Şehid Ezel", İsmail Safâ'nın "Şehit Muhterem Abdülezel Paşa (Milona Değil Abdülezel Geçidi!)" bu şiirlerden en çok bilinenleridir. Mehmet Tahir de Teselya zafe-rinin mimarlarından biri olarak nitelendirilen Abdülezel Paşa'yı eserine taşımış ve 11 dörtlükten oluşan "Şehit Abdülezel Paşa" adlı uzun şiiriyle Paşa'nın kahramanlıklarını anlatmıştır.

8 Nisan 1897'de Milona Geçidi'ndeki muharebeyi Osmanlı ordusu ka-zanır, Osmanlı'ya büyük hizmetlerde bulunmuş Abdülezel Paşa burada şehit düşer. Bu mücadelenin kazanılmasında Paşa'nın şehadetini gören birliklerin galeyana gelerek düşmana kin ve öfke ile saldırmasının rolü büyüktür. Yaralanmasına rağmen savaş alanını terk etmeyerek son ana kadar askeri komuta eden Abdülezel Paşa, ölmeden önceki son sözle-riyle askerden gücünün farkında olmasını ve vatan uğruna kanının son damlasına kadar savaşmasını istemiştir. Paşa hem dış görünüşü hem de kahramanlığı, kararlı duruşu ve vatan sevgisiyle ideal bir Türk askeridir. Paşa'nın fiziksel özelliklerini tasvir ederek şiirine başlayan şair, orduya güç veren Paşa'nın kahraman mizacını şu mısralarla anlatır:

"Bir kahraman ki cebhesi mânend-i mâhitâb
Ak saçlarıyla nûr saçar sanki her yere
Bir kahraman ki gözleri dehşetle pür-hitâb
'Ateş!' demekte sanki nigâhıyla askere"
(Menemenlizâde Mehmet Tahir, 1313/1897, s. 2)

Seksen yaşında fakat genç bir asker gibi güçlü ve zinde olan Paşa'nın ihtişamını vurgulamak isteyen şair, onu bir "savaş aslanı"na benzeter. "Yi-ğit bir pehlivan" gibi azimle savaşan Paşa, tüm Türk milleti için övünç kaynağı olmuştur. "Olsun muîn ü rehberin ervâh-ı evliyâ" diyerek evli-yaların ruhunun onun yanında olmasını, orduya rehberlik etmesini ister. Savaş şiirlerinde dinî motiflere sıklıkla başvurulur. Şiirini bu tarz ifade-

saygıyla karışık sevgisini kazanmıştı. Üstleri O'nunla iftihar ederdi. (...) Bundan sonra, Anadolu'da, Hicaz'da daha birçok hizmetler gördü. 1887'de rütbesi tuğ-generalliğe yükseldi. Bu yükseliş, O'nun hakkıydı. Yukarıda da belirtildiği gibi, Harp Oku-lu'ndan mezun değildi, fakat kendi kendisini yetiştirmiş, okuma yazma ve her türlü bilgiyle üst düzeye yükselmişti. Özellikle, o evrenin askerlik sanatını çok iyi biliyordu. Cesurdu, kurşun yağmuru altında hiç korkmadan ateş hattına daldı. Askerlerin daima önünde sa-vaşır, onların kahramanlık duygularını kamçıladı" (Süer, 1982, s. 73-74).

lerle destekleyen şairlerin, cephe savaşı asker üzerindeki etkisi daha güçlü olur. Zira şairler şiirleriyle orduya manevi olarak güç verme misyonunu yüklenmiştir. Bu bağlamda Mehmet Tahir de dinî motiflere sık sık yer vererek şiirlerindeki manevi havayı kuvvetlendirmiştir. Yağmur gibi kurşun yağın, top sesleri ile yıkılan savaş meydanında Abdüleziz Paşa kendinden emin bir şekilde sükûnet içerisinde. Sanki kıyameti andıran bir savaş meydanında değil, "huzur âleminde"dir. Sakalını savaş meydanlarında ağartmış, cesur ve tecrübeli Paşa'nın kulağına top, tüfek sesleri davul ve org sesleri gibi gelir:

"Bârân misâli yağmada kurşun... O bî-fütûr
Top sesleriyle iniyor âlem... O pür-sükûn
Gûyâ o bezm-i ceng değil, âlem-i huzûr
Gûyâ o top tûfeng değil kûs u erganûn"
(Menemenlizâde Mehmet Tahir, 1313/1897, s. 3)

Yunanlılar karşısında canla başla cenk eden Türk askeri milletinin, vatanının ve aynı zamanda İslam dininin müdafaasını yapmakla mükelleftir. Bu savaşta Müslümanlar Hristiyan bir devletle karşı karşıyadır, bu sebeple savaşın kutsal bir tarafı da vardır. "Adalet ve doğruluğun timsali", "peygamberin ve İslam dininin vekili" Padişah da Abdüleziz Paşa'nın ordusundan zafer haberi beklemekte, sabırsızlıkla askerinin yolunu gözlemektedir. Paşa'nın cesaret dolu bakışlarıyla şevklenmiş asker ondan aldığı güçle korkusuzca savaşır. Paşa da cengâver bir şekilde yağın kurşunlara aldırmadan ordunun önünde giderek mücadele verir. O, savaşın en şiddetli anında bile orduyu yalnız bırakmayacaktır:

"-Kurşun çoğaldı in Paşa attan
Cevap yok
-Kurşun çoğaldı in Paşa
-Artık çok oldu çok
Ben Rus Muhârebâtı'na gittim de inmedim
Yunan önünde inmek için esbe binmedim"
(Menemenlizâde Mehmet Tahir, 1313/1897, s. 4)

1877-78 Osmanlı-Rus Harbi'nde (93 Harbi) de büyük başarılarla imza atan Abdüleziz Paşa, Teselya'da kahramanca şehit düşmüştür. Şiirde Pa-

şa'nın şehadet âni geniş yer kaplayarak şiirin en duygusal bölümünü oluşturmaktadır. Paşa elinden ve kolundan yaralanmış, attan düşmüştür. Demirden vücudunu delen kurşunlara aldırılmayarak ölürken dahi gülümsemektedir, çünkü o çok istediği şehitlik mertebesine nihayet ulaşmıştır. İyi bir komutan olan Paşa son nefesinde bile askeri yüreklendirmekte, şehitliği yücelterek şevklendirmeye çalışmaktadır:

“Asker! –dedi- Bu yolda nisâr-ı hayat eden
Bir Müslüman bakın gülerak terk-i cân eder
Allah önünde –hûn-ı şehâdetledir kefen-
Kurşun nişânlarıyla o i’lân-ı şân eder”
(Menemenlizâde Mehmet Tahir, 1313/1897, s. 5)

Komutanını kaybeden askerin direncinin kırılmasına, moralinin bozulmasına izin vermeyerek son sözleriyle onları daha da coşturan Abdülezel Paşa'nın, şehadetiyle bedeni yok olsa da namı ve ruhu ebediyete dek yaşayacaktır. Nitekim Paşa'nın şöhreti de Osmanlı topraklarıyla sınırlı kalmamış, kahramanlığı Avrupa gazetelerine bile konu olmuştur:

“Abdülezel Paşa'nın şehadeti gelişigüzel bir ölüm değildi. Yaşına göre Abdülezel Paşa'nın gösterdiği kahramanlık ve cengaverlik benzerine az rastlanılanlardı. Şehadetinden sonra muharebedeki gösterdiği kahramanlık harp muhabirleri tarafından mensup oldukları gazetelere ivedilikle intikal ettirilmişti. Özellikle Londra'da çıkmakta olan Daily News (Dayli nüvs) gazetesi mübarek şehidin kahramanlık sahnesini 'Bir Osmanlı Kahramanı' başlığı altında okuyucularına çok etkili bir şekilde nakl etmişti” (Süer, 1982, s. 25).

Şair, Paşa'nın kendi acısını düşünmeyerek düşmanı püskürtmeye çalışmasını, son ana kadar var gücüyle savaşmasını övgüyle anlatmıştır.

Mehmet Tahir'in –eserine de adını veren- 13 dörtlükten oluşan “Terâne-i Zafer” şiiri de Teselya'da savaş meydanında yaşananları konu alır. Osmanlı'nın düşmana harp ilan etmesiyle kılıçlar kınından çıkmış ve bir şimşek gibi ufukta parlamaya başlamıştır. Türk milleti her ne kadar cengâver bir millet olsa da kan dökme yanlısı değildir, zira bu savaş da düşman askerinin hamlesiyle kıvılcım almıştır:

“Kan dökmeye bizde yoktu niyet
Kan döktü fakat adû nihâyet.
Artık durulur mu? Etti savlet
Serhad boyuna bütün dilîrân”
(Menemenlizâde Mehmet Tahir, 1313/1897, s. 6)

Vatanı uğruna ölesiye mücadele eden yiğit askerlerle yetenekli zabitler zafer için yola çıkmıştır. Kanının son damlasına kadar savaştan Türk ordusunun mizacında kavgadan kaçmak, savaş alanını terk etmek yoktur:

“Rehber bize dâimâ zaferdir
Askerlerimiz er oğlu erdir
Zâbitlerimizse pür-hünendir
Kavgadan olur muyuz girîzân”
(Menemenlizâde Mehmet Tahir, 1313/1897, s. 6-7)

Ordularımızın Yunan ilinde verdiği mücadeleyle düşman mahvedilmiştir. Savaş meydanı Türk askerinin zafer ışığına gark olmuş, şehit kanları içerisinde doğan hilâl ile Türk bayrağı göğe yükselmiştir. Top sesleri düşman askerinin çığlıklarına karışırken dağlar bu seslerle inlemiştir. Türk ordusu bir hamlede düşmanı geri püskürtürken sağ kalan düşman askerleri ise arkalarına bakmadan korku içinde kaçmaya başlamıştır:

“Top sesleri, bâng-ı âh âh
İnletti bütün cibâli nâgâh
Bir hamlede oldular amân-hâh
Bir hamlede kaçtılar perişân”
(Menemenlizâde Mehmet Tahir, 1313/1897, s. 7)

Türk askeri elinde tüfek, kılıç ve hançerle düşmanın üzerine doğru koştukça dağlar yassılaşıp açılarak yol vermektedir. Şair, Türk ordusunu tabiatın bile durduramadığını ifade ederek düşmanı nasıl dize getirdiğini sanatkârane bir şekilde söylemek istemiştir. Savaş meydanı aralanınca Türk'ün şanı al kanlar içerisinde güneş gibi parlamış, düşman ne kadar çırpınsa da bu mağlubiyete engel olamamıştır. Yunanlıların Türk askerinin gücünü önemsememesi kendi sonunu hazırlamış, naralar atarak gittikleri savaş meydanında büyük bir bozguna uğramışlardır. “Tilki” olarak nitelendirilen Yunanlıların, “aslan” Osmanlı'nın karşısında hiçbir

zaman şansı yoktur. Şair bu tarz benzetmelere başvurarak Türk askerine duyduğu güveni ortaya koymuştur:

"Harb eyledi işte; mülkü verdi
Harb etmede bizle neydi derdi
Osmanlıları ne zannederdi
Rûbah ona düşer mi şîrân"
(Menemenlizâde Mehmet Tahir, 1313/1897, s. 9)

Yunan askerini her fırsatta küçümseyen, Osmanlı'nın gücü karşısında onu hakir gören şair; kazanılan bu savaşı "zafer" olarak adlandıramaz. Çünkü yeni kurulmuş, küçük bir devlet olan Yunanistan bir zamanlar üç kıtaya hükmeden şanlı Osmanlı'nın dengi değildir:

"Lâkin bu zafer zafer değildir
Yunan biliriz ki er değildir
Yenmek onu bir hüner değildir
Bizce olamaz bu fahre şâyân"
(Menemenlizâde Mehmet Tahir, 1313/1897, s. 10)

Savaşı başlatan taraf Yunanlılar olduğu için şaire göre, böyle bir sonu fazlasıyla hak etmişlerdir. Şiirin son mısralarında şair, "Binler yaşasın vatanla millet/ Var olsun o şehriyâr-ı zî-şân" diyerek padişaha şükranını sunmuş, vatan ve millet adına güzel dileklerde bulunmuştur.

*Terâne-i Zafer'*in son sayfaları 17 dörtlükten oluşan "Bir Osmanlının Hayali Yahûd Kahramanâne Bir Hayal" adlı uzun bir şiire ayrılmıştır. Şair, kırmızı rengin hâkim olduğu bir tablo çizerek tabiat tasvirleriyle şiire başlar. Tabiatla hüzünlü bir hal vardır; kuşlar ötüşerek güneşe veda ederken parça parça dağılan bulutlar da biten günü uğurlamaktadır. Bu esnada tabiatı izleyen yiğidin gözlerine, gökte yükselerek kanlı bir levha içinde parlayan hilâl takılır. Bu hilâl; heybetle dalgalanan Osmanlı bayrağına aittir:

"Eyledikçe hilâl-i nûrânî
Reng-i hûnîn içinde arz-ı likâ
Görünürdü livâ-yı Osmânî
Bir mehâbetle gökte mevce-nümâ"
(Menemenlizâde Mehmet Tahir, 1313/1897, s. 12)

Gördükleri karşısında gözleri kamaşan yiğidin yüreği cesaretle dolar ve hilâlin ihtişamına kapılarak kendisini hayalî bir savaş tablosunun içinde bulur:

“Vardı gönlünde bir hayâl o zaman
Bir hayâlet ki bin cihânı değer
Pîş-i çeşminde bir büyük meydan
Dolu askerle, topla ser-tâ-ser”
(Menemenlizâde Mehmet Tahir, 1313/1897, s. 13)

Mehmet Tahir, 25 Nisan 1897 tarihinde Edhem Paşa komutasındaki Osmanlı birliklerinin Yenişehir’i ele geçirme hadisesine de şiirinde yer vermiştir. Ejder gibi göğü inleyen top sesleri eşliğinde, ellerinde dalgalanan şanlı bayraklarla askerler muzaffer bir şekilde Yenişehir’e girer:

“Cûşa gelmiş hücum eden asker
Yenişehr’e şitâb edip gidiyor
Topların sanki her biri ejder
Bağırıp arzı lerze-nâk ediyor”
(Menemenlizâde Mehmet Tahir, 1313/1897, s. 14).

Yüzü gözü kan ve toprağa bulanmış olan Türk askeri bileğinin gücüyle zafer kazanarak şehri alır, bayrağı yeniden bu topraklarda semaya yükseltir. Şair, bayrağın sonsuza kadar yaşamasını, nuruyla cihanı aydınlatmasını diler. Yunan askerinin bu ışığı söndürecek gücü yoktur, hatta bu ışık o derece güçlüdür ki güneş sönse Türk bayrağının ışığı sönmeyecektir. Şehrin fethiyle birlikte bayrak yeniden kalelerde yükselmiş, ezan sesleri göğü inletmiştir. Diğer şiirlerde olduğu gibi bu şiirde de dinî motifler kullanılan şair, şiirin okuyucu üzerinde bırakacağı etkiyi kuvvetlendirmek istemiştir. Bir savaş meydanının hayalinden hareketle Yenişehir’de yaşanan çetin mücadelelerin anlatıldığı şiirde, “bayrak” başlı başına bir motife dönüşerek önemli bir görev yüklenmiştir:

“Bu devrede yazılan şiirler arasında bayrağa en fazla yer veren Menemenlizâde Mehmed Tahir’dir. Tahir, ‘Kahramanâne Bir Hayâl’ şiirinde, hilâlin, gurup vaktinin kızılığî zuhûrunu ve gökte Türk bayrağının teşekkülünü bir tablo düşüncesiyle resmeder. O, bayrağı bir motif olarak bütün şiirine yayar ve onun etrafında bir değerlendirmeye de gider. Bay-

rak savaş meydanlarını aydınlatan bir hilâle sahiptir. Milletin penahıdır. Güneşin ziyası sönse bile o sönmez. Her Osmanlı onun uğrunda canını feda eder. Bu şiirde, İstiklâl Marşı'ndaki sancığın ilk ve basit şeklini görmek mümkündür" (Birinci, 2000, s. 140).

Savaş şiirlerinde dinî motifler dışında bayrak gibi millî motifler de sıklıkla işlenir. Şair de bu motifleri hamasi şiirlerinde vurgulu bir şekilde kullanarak duygusal etkiyi arttırmıştır.

Sonuç

Teselya Harbi'ni konu alan şiirler incelendiğinde savaşın hararetine, savaş meydanının tasvirine, Türk askerinin cengâverliğine geniş yer verildiği görülür. Uzun yıllar sonra kazanılan bu zaferi şairler Türk askerini öven mısralarla kutlamış, sevincini şiirler yazarak paylaşmıştır. Menemenlizâde Mehmet Tahir de Türk-Yunan Savaşı'nın en kanlı günlerini üç uzun manzumeden oluşan *Terâne-i Zafer* adlı risalesine taşımıştır. Eserde Türk ordusunun Teselya'daki destansı mücadelesi övgüyle anlatılır. Şair, bayrağın kutsallığı, şehitlik mertebesinin yüceliği gibi millî ve dinî motifleri ön plana çıkararak şiirlerinin etkisini kuvvetlendirmiştir. Türk milletinin yüzünü yıllar sonra yeniden güldüren bu savaşı, Mehmet Tahir *Terâne-i Zafer* ile ölümsüzleştirmiştir.

Kaynakça

- Birinci, Necat (1998) *Menemenlizâde Mehmed Tahir*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- (2000) "1897 Türk-Yunan Savaşı'nın Şiirimizdeki Akisleri", *Edebiyat Üzerine İncelemeler*, İstanbul: Kitabevi Yayınları, 127-144.
- Menemenlizâde Mehmet Tahir (1313/1897) *Terâne-i Zafer*, İstanbul: Bâbüâli Caddesinde 25 numaralı matbaada tab' edilmiştir.
- Süer, H. Hikmet (1982) *1897 Türk-Yunan Harbi Harp Tarihi Broşürü*, Ankara: T.C. Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları.